Pavienių titnaginių dirbinių aptikta tarp Kūjų 1-osios ir Kūjų 2-osios gyvenviečių esančio keliuko bei dirvoje, apie 200 m į R nuo Kūjų 1-osios gyvenvietės.

Pagal aptiktus dirbinius abi Kūjų gyvenvietes galima datuoti vėlyvojo mezolito laikotarpiu.

Džiugas BRAZAITIS, Algirdas GIRININKAS,
Vygandas JUODAGALVIS, Tomas OSTRAUSKAS

Ežerėlis archeological sites of Stone Age

During a survey expedition from the LIH by the NW edge of Ežerėlis turbary (Kaunas district) two new mesolithic settlements were discovered - Kūjai 1 and Kūjai 2. They are situated by the edge of a peat-bog on sand hills of the first terrace. Kūjai 1 settlement is almost destroyed, whereas the habitation zone of Kujai 2 reaches up to 1 m in thickness.

Džiugas BRAZAITIS, Tomas OSTRAUSKAS

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI VISĖTIŠKIŲ PILKAPYNO APLINKOJE 1999 M.

Archeologinių žvalgymų Visėtiškių pilkapyno (Anykščių r.) aplinkoje buvo imtasi norint nustatyti keramikos ir titnago radinių, surinktų pilkapių sampiluose, kilmę. Pilkapyno Š dalyje, palei pilkapius Nr. 4–8, buvo ištirti 0,25 m^2 dydžio 22 šurfai. Jie buvo išdėstyti kryžiumi, kurio viena ašis tęsėsi į P nuo pilkapių Nr. 4, 5, 6 ir kirto pilkapį Nr. 8, o kita tęsėsi į R nuo pilkapio Nr. 7 ir kirto pilkapį Nr. 6. Šurfavimo duomenimis, žemės paviršius, kartu ir kultūrinis sluoksnis, į Š nuo pilkapių Nr. 4–8 linijos buvo nustumdytas buldozeriu formuojant tvenkinio sampilą. Tyrinėtojų nuomone, taip buvo sunaikinta šioje vietoje buvusi ankstyvojo žalvario amžiaus gyvenvietė.

Šurfe į ŠR nuo pilkapio Nr. 7 aptikus keramikos fragmentų lizdą, šioje vietoje ištirta 3×2 m dydžio perkasa (6 m^2). Ši keramikos koncentracija buvo pavadinta Visėtiškių 1-ąja gyvenviete. Perkasoje aptiktas iki 20–25 cm storio kultūrinis sluoksnis. Beveik visos surinktos šukės priklausė vienam puodui nežymiai profiliuotu kakleliu, kurio angos skersmuo apie 30 cm.

Pilvelis nežymiai išpūstas, dugnelis plokščias su neryškiu priedugniu. Sienelių storis 8–11 mm, dugno – 17 mm. Išorinis paviršius nežymiai brūkšniuotas: ties kakleliu horizontaliai, žemiau – horizontaliai ir įstrižai žemyn. Vidinė pusė taip pat gana ryškiai horizontaliai brūkšniuota. Molio masėje gausiai įmaišyta grūsto granito trupinių. Šioje perkasoje taip pat rasta pora smulkių šukelių su stambiomis grūsto granito priemaišomis, kurios priklausė kitam puodui. Sienelių storis – 6–7 mm, paviršiai abiejose pusėse lygūs. Surinkta keramika greičiausiai priskirtina I tūkst. pr. Kr. Brūkšniuotosios keramikos kultūrai.

Visėtiškių 2-oji gyvenvietė. Lygiagrečiai Jaros upės slėnyje kadaise tyvuliavusio ežero V krante buvo ištirta kita 0,25 m^2 dydžio 5 šurfų linija. Šurfe Nr. 3 iki 45 cm storio kultūriniame sluoksnyje rastas nemažas šukių su smėlio priemaišomis molio masėje lizdas. Aptikti tik 8–11 mm storio sienelių fragmentai. Šukių paviršius abiejose pusėse brūkšniuotas netvarkingu horizontaliu brūkšniavimu. Atrodo, kad visos šukės priklausė vienam puodui. Labai panašių rasta ir šurfuose Nr. 4 bei Nr. 5. 4-ajame šurfe aptiktas iš skeltės pagaminto titnaginio dirbinio fragmentas. Tai galėjo būti lanceto arba mikrorėžtuko dalis. Keramiką reikėtų datuoti II tūkst. pr. Kr. II puse.

Džiugas BRAZAITIS, Tomas OSTRAUSKAS

Survey excavations in Visėtiškės barrow cemetery in 1999

22 test pits sized 0,25 m^2 and a trench sized 3 x 2 m (the total area of 11,25 m^2) were explored in Visėtiškės settlement (Anykščiai district). The discovered hoard of ceramics most likely dates to the 1st millennium B. C. and can be ascribed the the Brushed Pottery culture.

5 test pits sized 0,25 m^2 were explored in Visėtiškės settlement 2. The up to 45 cm thick habitation zone containing ceramics and flint artefacts should be dated to the 2nd half of the 2nd millennium B. C.

Algirdas GIRININKAS

KATROS 1-OJI GYVENVIETĖ

1998 ir 1999 m. LII archeologinė ekspedicija tyrinėjo Katros 1-ąją gyvenvietę (A–44), esančią Varėnos r. Kaniavos seniūnijos teritorijoje, 2,35 km į PV nuo Paramelio kaimo ir 2,3 km ta pačia kryptimi nuo Katros upės tilto, kelyje Varėna–Paramelis, Katros upės dešiniajame krante. Gyvenvietė yra ant limnoglacialinės kilmės smėlėtos pakilumos, 1,1 km į ŠR nuo Katros kaimo, pirmoje Čepkelių raisto saloje. V paminklo dalis remiasi į protaką, už kurios buvo tyrinėjama Kartos 2-oji gyvenvietė. Paminklo teritorija apaugusi mišku.

Buvo ištirtas 2 029 m^2 plotas, t. y. 200 m ilgio ir 10 m pločio ruožas (50 perkasų 10×4 m dydžio, 14-oji perkasa – 16 m^2 ir 24-oji – 12 m^2 ploto), besidriekiantis lygiagrečiai elektros perdavimo linijos, palei kurią bus nutiestas kelias Paramelis–Katra.

Tyrinėtos gyvenvietės plote pastebėta tokia stratigrafija: velėna-miškožemis – iki 12 cm, pilkas miškožemis – iki 40 cm, pilkai rusvas-gelsvai rusvas smėlis – 20–70 cm, balkšvas smėlis-įžemis pasiekiamas 1,2–1,5 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Tyrinėjimų metu išsiskyrė vienas kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė pilko miškožemio apatinė dalis ir pilkai rusvo bei gelsvai rusvo smėlio sluoksniai. Kultūrinio sluoksnio vidutinis storis buvo 0,50–1,30 m. Storiausias kultūrinis sluoksnis aptiktas 10–11 16, 19, 20, 23–24, 27, 29, 33 bei 48 plotuose. Čia jo storis vietomis siekė nuo 1 iki 1,6 m. Perkasos tyrinėtos horizontaliais 5–10 storio sluoksniais. Radiniai fiksuoti nivelyru 50 cm^2 ploteliais, tai padėjo nustatyti radinių padėtį kultūrinio sluoksnio erdvėje.

Gyvenvietės tyrinėjimų metu buvo aptikti 68 paleolito–vėlyvojo neolito laikotarpių objektai: židiniai, duobės, buvusių pastatų vietos.

Apie šiuos pastatus, židinius aptikta per 200 tūkst. įvairių titnaginių dirbinių, priklausančių keliems chronologiniams laikotarpiams. Didžioji jų dalis datuojama ankstyvojo–vėlyvojo neolito periodu ir priskiriama įvairiems neolitinės Nemuno kultūros laikotarpiams. Šio laikotarpio radiniai aptinkami kultūrinio sluoksnio viršutinėje ir vidurinėje dalyse ir yra paplitę visame paminklo tirtame plote. Tai lancetiniai ir trapeciniai antgaliai, daug